

Republica Moldova

PARLAMENTUL

LEGE Nr. 235
din 13.11.2008

**privind controlul civil asupra respectării drepturilor
omului în instituțiile care asigură detenția persoanelor**

Publicat : 19.12.2008 în Monitorul Oficial Nr. 226-229 art Nr : 826 Data intrarii in vigoare :
19.03.2009

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Domeniul de aplicare și scopul legii

(1) Prezenta lege reglementează relațiile ce apar în legătură cu controlul civil (monitorizarea) al activității instituțiilor care asigură detenția persoanelor în vederea garantării respectării drepturilor omului, de asemenea, modul de formare a comisiilor de monitorizare, sarcinile și atribuțiile lor principale.

(2) Monitorizarea respectării drepturilor omului în instituțiile care asigură detenția persoanelor este o activitate realizată de reprezentanții societății civile, organizați în comisii permanente, în conformitate cu prevederile prezentei legi.

Articolul 2. Principiile controlului instituțiilor care asigură detenția persoanelor

(1) Monitorizarea respectării drepturilor omului în instituțiile care asigură detenția persoanelor se bazează pe principiile voluntariatului, independenței, egalității și legalității.

(2) În timpul monitorizării nu se admit intervenții în activitatea instituțiilor care asigură detenția persoanelor, în activitatea operativă de investigații, în activitatea de urmărire penală, precum și în procedura contravențională sau disciplinară desfășurată în privința persoanelor care activează în aceste instituții.

Capitolul II
SUBIECȚII MONITORIZĂRII INSTITUȚIILOR
CARE ASIGURĂ DETENȚIA PERSOANELOR

Articolul 3. Subiecții monitorizării

(1) Monitorizarea condițiilor de detenție a deținuților și a tratamentului aplicat acestora se efectuează de către comisiile de monitorizare, care sînt organe permanente, fără statut de persoană juridică, instituite în fiecare unitate administrativ-teritorială de nivelul doi unde există instituții care asigură detenția persoanelor.

(2) Fiecare comisie de monitorizare este formată din 7 membri, reprezentanți ai societății civile. Componența nominală a comisiei de monitorizare se aprobă prin decizia consiliului local corespunzător.

(3) Calitatea de membru al comisiei de monitorizare o poate avea persoana care a atins vârsta de 25 de ani, manifestă un comportament demn în societate, nu are antecedente penale și a fost propusă în calitate respectivă de către o asociație obștească care activează de cel puțin 5 ani, unul din scopurile statutare ale acesteia fiind protejarea drepturilor omului.

(4) În cazul în care asociațiile obștești nu înaintează candidaturi pentru calitatea de membru al comisiei de monitorizare, acestea se propun de către consiliul local, după consultarea prealabilă a Centrului pentru Drepturile Omului.

(5) Durata mandatului de membru al comisiei de monitorizare este de 2 ani. El poate fi prelungit pentru încă o perioadă dacă sînt întrunite condițiile pentru numirea acestuia.

(6) Nu pot fi membri ai comisiilor de monitorizare persoanele care dețin funcții de demnitate publică, funcționarii publici, judecătorii, procurorii, lucrătorii organelor apărării naționale, ale securității statului și ale ordinii publice, avocații, notarii și mediatorii.

Articolul 4. Suspendarea și încetarea calității

de membru al comisiei de monitorizare

(1) Calitatea de membru al comisiei de monitorizare se suspendă în cazul:

a) existenței unei hotărîri judecătorești definitive prin care membrului comisiei i s-a aplicat sancțiunea arestului contravențional – pe durata executării arestului;

b) începerii urmăririi penale față de membrul comisiei – pînă la încetarea procesului penal, scoaterea de sub urmărire a acestuia sau rămînerea definitivă a unei hotărîri judecătorești privind achitarea persoanei respective;

c) încorporării pentru executarea serviciului militar în termen, cu termen redus sau a serviciului civil (de alternativă) – pe durata executării serviciului.

(2) Calitatea de membru al comisiei de monitorizare încetează în cazul:

a) expirării termenului mandatului;

b) demisiei;

c) decesului fizic sau declarării pe cale judiciară a decesului persoanei;

d) declarării incapacității persoanei fizice sau al limitării capacității de exercițiu a acesteia;

e) existenței unei hotărîri judecătorești definitive de condamnare sau de aplicare a măsurilor de constrîngere cu caracter medical;

f) declarării dispariției fără veste a membrului comisiei – din momentul pronunțării unei hotărîri judecătorești definitive.

Articolul 5. Incompatibilități în exercitarea monitorizării

(1) Membrul comisiei de monitorizare nu poate să monitorizeze cazurile ce țin de detenția persoanelor cu care se află în relații de afinitate sau de rudenie pînă la gradul al patrulea inclusiv, al căror reprezentant este sau a fost, precum și dacă are calitatea de victimă, martor sau alt participant la un proces penal, civil sau administrativ în care persoana privată de libertate, supusă monitorizării, are calitate procesuală.

(2) Pentru fiecare vizită de monitorizare, membrii grupului de monitorizare vor depune o declarație pe numele președintelui comisiei de monitorizare privind inexistența vreunei incompatibilități, fapt ce se va nota în mandatul de monitorizare, declarațiile urmînd a fi păstrate în dosarele de monitorizare corespunzătoare.

(3) În cazurile prevăzute la alin.(1), administrația locului de detenție este în drept să refuze, printr-o dispoziție motivată, accesul membrului comisiei de monitorizare în instituția care asigură detenția. Dispoziția respectivă poate fi contestată în instanța de contencios administrativ.

Articolul 6. Atribuțiile comisiei de monitorizare

Comisia de monitorizare este în drept:

a) să evalueze condițiile de detenție a deținuților și tratamentul aplicat acestora;

b) să aibă acces fără restricții în orice sector al instituției care asigură detenția persoanelor, cu excepția obiectivelor de pază, în orice moment al vizitei și fără o aprobare prealabilă, cu condiția respectării regulilor de securitate și a regimului din instituție;

c) să solicite de la administrația locului de detenție, precum și de la autoritățile administrației publice, toate informațiile pe care le consideră necesare pentru monitorizare, cu excepția informațiilor ce constituie secret de stat;

d) să discute cu deținuții, doar cu acordul acestora, fără martori sau sub supravegherea vizuală a administrației dacă condițiile de securitate o cer;

e) să sesizeze și să facă demersuri către autoritățile statului în vederea realizării sarcinilor de monitorizare privind respectarea drepturilor omului în instituția care asigură detenția persoanelor;

f) să primească plângeri privind respectarea drepturilor omului în instituția care asigură detenția persoanelor atât din partea deținuților și a rudelor acestora, cât și din partea altor persoane fizice sau juridice;

g) la solicitarea instanței de judecată sau a administrației instituției care asigură detenția persoanelor, să-și prezinte opiniile privind posibilitatea liberării condiționate înainte de termen a deținutului, privind înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă, privind liberarea de pedeapsă a minorilor, liberarea de pedeapsă datorită schimbării situației, liberarea de la executarea pedepsei a persoanelor grav bolnave, aplicarea actului de amnistie, precum și, la solicitarea Președintelui Republicii Moldova, privind posibilitatea aplicării actului de grațiere.

Articolul 7. Organizarea activității comisiei de monitorizare

(1) Comisia de monitorizare funcționează în baza regulamentului de activitate adoptat de Guvern.

(2) La prima ședință, membrii comisiei de monitorizare vor alege președintele și vicepreședintele comisiei cu votul a cel puțin 2/3 dintre membrii acesteia.

(3) Comisia de monitorizare își desfășoară activitatea în cadrul ședințelor și al grupurilor de monitorizare.

(4) Pe baza rezultatelor vizitelor efectuate, grupul de monitorizare elaborează un raport, care se aprobă în ședința comisiei de monitorizare.

(5) Comisia de monitorizare adoptă decizii cu votul majorității membrilor prezenți la ședință. Ședințele sînt deliberative dacă la ele participă majoritatea membrilor comisiei.

(6) Secretariatul comisiei de monitorizare este asigurat de unul dintre membrii acesteia.

Capitolul III MONITORIZAREA

Articolul 8. Organizarea procedurii de monitorizare

(1) Comisia de monitorizare are sarcina de a verifica și supraveghea condițiile de detenție și modul în care sînt tratați deținuții în instituția care asigură detenția persoanelor, aflată în raza unității administrativ-teritoriale în care a fost constituită comisia, iar concluziile ei se expun într-un raport asupra faptelor constatate.

(2) Comisia de monitorizare planifică și aprobă trimestrial programul vizitelor (programul de monitorizare), care este coordonat cu organul ierarhic superior al instituției care urmează a fi monitorizată.

(3) La survenirea unor situații excepționale în instituția care asigură detenția persoanelor, cu acordul organului ierarhic superior al instituției respective, vizitele pot fi efectuate fără a fi planificate din timp, cu condiția ca, în momentul efectuării lor, să nu existe circumstanțe ce ar pune în pericol securitatea instituției sau securitatea publică.

(4) Rapoartele elaborate în urma vizitelor se prezintă administrației instituției care asigură detenția persoanelor, iar în caz de necesitate – organului ierarhic superior al instituției respective, care au obligația să răspundă într-un termen de maximum 30 de zile.

(5) Rapoartele comisiei de monitorizare se prezintă Centrului pentru Drepturile Omului și organelor procuraturii.

(6) Administrația instituției care asigură detenția persoanelor este obligată să examineze raportul prezentat în urma monitorizării și, în termen de 30 de zile, să întreprindă măsuri pentru eliminarea încălcărilor constatate, informând în scris comisia de monitorizare.

(7) Comisia de monitorizare elaborează anual, în urma vizitelor efectuate, un raport generalizat care se prezintă Centrului pentru Drepturile Omului și organului ierarhic superior al instituțiilor inspectate.

(8) Comisia de monitorizare prezintă rapoartele sale, precum și răspunsurile autorităților vizate, organismelor internaționale autorizate să verifice instituțiile care asigură detenția persoanelor, în conformitate cu actele normative internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 9. Accesul membrilor comisiei de monitorizare
în instituțiile care asigură detenția persoanelor

(1) Accesul membrilor grupului de monitorizare în instituțiile care asigură detenția persoanelor se efectuează în baza programului de monitorizare, aprobat conform prevederilor prezentei legi, la prezentarea legitimațiilor ce confirmă calitatea de membru al comisiei, eliberate de către președintele consiliului unității administrativ-teritoriale de nivelul doi, și a mandatului de monitorizare, eliberat de către președintele comisiei, în care sînt nominalizate persoanele desemnate să efectueze monitorizarea, data vizitei și instituția care urmează a fi verificată.

(2) Pentru efectuarea vizitelor de verificare, comisia formează grupuri de monitorizare compuse din cel puțin 2 membri.

(3) În cazul vizitelor neplanificate prevăzute la art.8 alin. (3), șeful instituției care asigură detenția persoanelor permite accesul membrilor grupului de monitorizare în baza mandatului de monitorizare eliberat în condițiile alin.(1) și coordonat cu conducătorul organului ierarhic superior al instituției respective.

(4) În toate cazurile, accesul în instituția care asigură detenția persoanelor este permis de către șeful acesteia, care are sarcina să verifice dacă, în momentul efectuării vizitei, nu există impedimente legate de asigurarea ordinii și securității în instituție și/sau alte circumstanțe ce ar pune în pericol securitatea membrilor grupului de monitorizare și/sau a deținuților.

(5) În cazul instituirii regimului special în penitenciar, accesul membrilor comisiei de monitorizare se suspendă pe durata acestuia.

Articolul 10. Asigurarea materială a activității
comisiilor de monitorizare

(1) Cheltuielile aferente activității comisiilor de monitorizare se suportă de la bugetul de stat.

(2) Autoritățile administrației publice locale pun la dispoziția comisiilor de monitorizare, cu titlu gratuit, localuri pentru desfășurarea ședințelor în urma unui demers scris.

Capitolul IV
DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 11

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 3 luni de la data publicării.

(2) Guvernul va adopta regulamentul de activitate al comisiilor de monitorizare în termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Marian LUPU

Nr.235-XVI. Chișinău, 13 noiembrie 2008.